

„Sütik”

E. LENDERI GÜMNAASIUMI ÕPPURAJAKIRI
ILMUB KORD KUUS

Nr. 2

Jaanuar

1937

SISU.

Olid jõulud...	<i>Evi Sooman</i>
Küünlavalgel	<i>Evi Sooman</i>
Talv	<i>Hilja M.</i>
Oskar Luts 50-aastane	<i>Heli Toomara.</i>
Hr. Greenberg 50-aastane	** *
Soolaukad	<i>Vilma Loolähker</i>
Muusika	<i>Evi Sooman</i>
Minu vanaema	<i>Astrid Uferbach</i>
Millega tegeleb eelmine lend. Vastus Tallinnast.	<i>Juta Prodel</i>
Koolilapse muresid	<i>Agnes Jaakson</i>
Päikeselaps	<i>Heldi Käär</i>
„Kuningal on külm“	<i>Silva Johani</i>
Balliveste	<i>Heiniette.</i>
TKSÜ eesmärk ja tegevus	<i>Virve Eenpalu</i>

Olid jõulud...

EVI SOOMAN.

Sügavaid ja piparõrnu toone nuttis tšello, nagu helisemapandud südamekeel.
Vaikselt kajasid vastu kõrged võlvid. Kүүnłaleek altariesisel kuusel värises ja
heiskas sinilipu taeva poole, kus säras jõulutäht.

Siis algas orel mängu. Alul õrnalt, siis ikka valjemini, kuni hõiskavad võidu-
helid kõigile kuulutasid —

On jõulud!

Oreli hõbeniidid ühinesid jõulutähe kuldkirtega. Hõbekuldne kuma peegeldus
lagasi inimeste silmis.

Olid jõulud...

Kүүnłavalgel.

EVI SOOMAN.

Kүүnłavalgel tantsisklevad varjud seintel, leegid-sootulukesed aknaklaasidel
meelitavad, kutsuvad...

Kutsuvad välja, sinilume lagendikele, kuulama minoortaeval muusikat — vaik-
sel õrna jõulumeloodial.

Tähed helisevad tuhandel häälel, aeg-ajalt langeb neist mõni.

Kүүnłavalgel aga kutsuvad, meelitavad leegid-sootulukesed aknaklaasidel.

Calv.

HILJA M., II-a lk. kl.

Sügava lumega kaetud on maa,
vaikne ja tühi on tänav,
siiski nii ilus ja puhas on ta,
ja lumi nii helkivald särav.

Raagus põõsake, uinunud puu
kaetud on hõbese härmaga,
lumedal taeval säramas kuu,
üle jäätunud nõlvaku hämara.

Midagi helendab, särab ja valendab
ühes vatt-pehme lumega
õhtul nii vaikselt, külmalt ja kaledal.
Varjusid täis on maa...

Oskar Luts 50-aastane.

Heli Toomara.

7. jaan. pühitses Oskar Luts, meie parimaid ja armastatumaid noorsookirjanikke, oma 50. sünnipäeva.

Ühes kord üks väike kirjanduslike huvidega tüdrukuke: „Kui ma haige olen, siis loen alati „Kevadet“ — see on kõige toredam jutt üleüldse.“ Ja oleks ta natuke vanem olnud, siis oleks ta vist juurde lisanud: „Ja Oskar Luts on kõige toredam kirjanik üleüldse.“

Selle arvamusega ühinevad vist väga paljud meist. Oleme kõik lugenud suurima huvi ja põnevusega „Tootsilugusid“, naernud „Kapsapääd“ nalju ja alles hiljuti võisime nautida koolis ettekantud dramatiseeringut Lutsu jutustusest „Vaikne nurgake“.

Kokkupuuteid kirjaniku Lutsuga on meil niisiis küllalt. Aga inimest Oskar Lutsu näime esimesel pilgul tundvat üsna vähe.

Ta elulugu oleks kokkuvõetuna järgmine. Luts sündis Palamusel ehitustöölise pojana, õppis esiti kohalikus külakoolis ja pärast kihelkonnakoolis, kust siirdus Tartu ja astus reaalkooli. Pärast koolist lahkumist astus apteekri õpilaseks, teenis Narva, Tallinna ja Peterburi apteekides. Õppis Tartu Ülikooli rohuteaduse osakonnas kaks aastat, võttis farmatseudina osa Maailmasõjast ja Eesti Vabadussõjast. Lühemat aega teenis Tartu Ülikooli raamatukogu. Praegu elab Luts kutselise kirjanikuna Kultuurkapitali toetusel Tartus, kus tal on korda läinud enesele maja püstitada.

Siiski on see eksitus, kui arvame, et Lutsu elulugu meile siamaani täiesti tundmata oli. Oleme ju lugenud „Andrese elukäiku“, „Kevadeid“ ja „Mälestusi“ — need pakuvad enam kui rikkalikku pilti Lutsu elulooga tutvunemiseks.

Millise kujuka pildi saame kas või näiteks elust Tartu reaalkoolis lugedes Mälestusi V „Kuldsete lehtede all“. Too väike realist Andres — kirjanik ise — tundub meile nii lähedana ja ta koolielu juhtumid päris tuttavana.

Nii on meil olemas kirjeldusi kõikide Lutsu elujärgkude jaoks. Kõige paremini tunneme muidugi kihelkonnakooli-ajastut — „Kevadetest“.

Nii tulebki välja, et tunneme Lutsu elukäiku põhjalikumalt kui ühegi teise kirjaniku oma.

Oskar Luts.

Ja too inimene Luts isegi saab meile omaseks ja tuttavaks; tundub nagu kohtaksime tema töid lugedes vanu häid sõpru, kes pandud tegetsema Lutsu nõiasõna läbi.

Nagu ütleb Mait Metsanurk, ei ole Luts probleemide lahendaja ega ideekirjanik. Ta

pole ka seltskonna, oma aja ühiskondliku korra või ideoloogiate arvustaja. Luts on elunähtuste kajastaja, igapäevaste inimeste askelduste, nende väikeste murede ja veel väiksemate rõõmude kirjeldaja. Aga Oskar Luts ei kujuta elu ega inimesi ükskõikselt ja külma südamega, vaid tal on alati sügav inimlik kaastunne kõige jaoks, millest ta kirjutab. Mis teda ja lugejat lepitada aitab elu vastuoksustega, vääroludega ja eksiteele sattunud inimestega, see on vaikne huumor.

Luts alustas oma kirjanikukarjääri „Kevade“ I-ga, mis ilmus aastal 1912 ja sai suure edu osaliseks. Järgnes terve rida teoseid, mis varsti tõid Lutsule suure populaarsuse.

Lutsu loomingus võime eritella kaht isesu-

gust elementi. Mõned teosed, nagu näiteks kõik „Tootsilood“ on elurõõmsad, ülemeelikult naljatlevad realistlikud jutustused. Teistel aga, nagu „Kirjad Maarjale“, „Laul õnnest“ jm. on pessimistlik, nukrutsev alatoon. Need teosed kalduvad tugevasti romantikasse. Kirjaniku viimase aja toodangus on ühinenud mõlemad elemendid: vaikne huumor seltsib nukrusega, tagasihoidlik nali pessimismiga.

Lutsu on kerge lugeda ta jutustamise meisterlikkuse tõttu. Ei leidu Lutsu teostes midagi kunstlikku ega üleskrivut. Kõik on lihtne, vaba, loomulik.

Selle loomulikkuse, eluläheduse ja huumori tõttu ongi „Kevade“ meile toredaim raamat ja Oskar Luts toredaim kirjanik üleüldse“.

Hr. Greenberg 50-aastane.

10. jaanuaril s. a. pühitses meie lugupeetud joonistusõpetaja härra Johannes Greenberg oma 50-dat sünnipäeva.

Harva on meie hõbehalli peaga ja noorusliku näoga sünnipäevalast näha kooli ruumes, aga siis alati nõu ja jõuga abivalmis ja lahke ilmega näol.

J. Greenberg sündis 1887. a. Koigi vallas Järvamaal, õppis Paide kirikukoolis, sealsamas

linnakooli juures kursustel ja täiendas end Tallinnas erateel. Kunsti alal õppis ta kunstnik A. Laikmaa juures ja hiljem Berliini kunsttöös-

Hr. Greenberg.

luskoolis. 1906.—1908. a. jatkas õpinguid Münchenis prof. Azbe ja Groberi kunstikoolides ning sealsamas kunstiakadeemias 1909.—1913.a. Töötas kuus aastat Moskvas ja asus siis Tallinna, kus tegutseb kunstipedagoogina Lenderi ja Kubu gümnaasiumides. Maastiku- ja kompositsioonimaalijana on sünnipäevalaps eesti kunstis võitnud jääva tunnustuse. Aktiivse kunstnikuna J. Greenberg eelpool loetletud ametite kõrval on praegu ka Kujutava Kunsti Sihtkapitali valitsuse liige, Kujutavate Kunstnike Esinduskogu esimees, E. K. Kunstnike Keskuühingu esimees ning Kujutavate Kunstnike klubi esimees.

Meie koolis on kõrgemates klassides lugupidav austus härra Greenbergi vastu ja suur poolehoid neis klassides, kus ta tunde annab.

Tervitame omalt poolt lugupeetud pedagoogi tema aupäeval ja soovime talle südamest palju õnne.

Soolaukad.

Vilma Looläher V kk. kl.

Olles joosnud kogu päeva mererannal, visanud lutsu ja korjanud merikarpe, lõbusalt kilganud ja mänginud koos teiste külalastega, istus ta nüüd läheneval hämarikul üksi suitsunud tare imetillukese akna all. Oli nii umbes 5-aastane linalakk poisike, suurte helesiniste silmadega ja elurõõmsa, taevapoole pöördunud nõsinakesega. Aga täna ei näinud ninakesel olevat mingit erilist põhjust rõõmuseks, sest sinisilmad vaatasid nii tõsiselt, isegi kurvalt. Vaatasid nii kurbloosiselt, sest loojuv päikeseketas hakkas end juba kuusiku latvade taha peitma, ja ema polnud ikkagi veel naaberküllast, kus ta päevilisena töötas, tagasi tulnud. Poisil oli õudne istuda üha pimenevas tühjas tares. Ta surus ninaotsa tugevamini vastu tuhmunud aknaklaasi, uudistades vaevakaskede vahel looklevat rabateed, mida mööda pidi ema tulema. Juba kaugelt oleks poisu ta triibulise undruku ja valgekirju sitsiräti järele ära tundnud ning kohe alla väravale vastu joosnud.

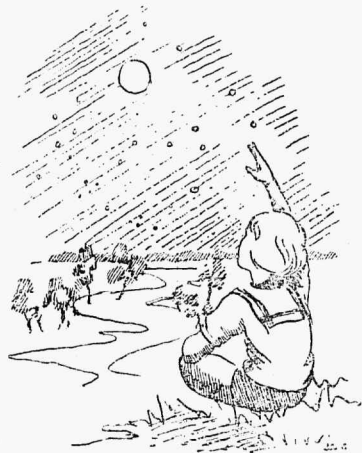
Alati oli ema naeratanud nähes ootavat poisikest väraval. Kuid täna ema ei tulnud. Kuusik oli varjanud juba kogu lõõmava päikeseketta, ainult loojangul asuvate pilverünkade ääred olid veel veravad.

Üha suurenevas hämaruses muutusid tare nõgised seinad sätendavmustadeks. Ootas nii poisike üksi tare akna all, silmad suunatud rabateele, millele tõusva kuu ülipikad varjud maalisid tontlikke kujutisi.

Möödusid tarest üleaedsed — mees ja naine. „Ega ta vaeneke teagi veel, et... Tea, kas minna õige ütlemä või...“ ütles naine arglikul poolsosinal. „Juba

ta saab seda küllaltki vara teada. Küllap pois magab juba — mine veel une pealt ehmatama,“ vastas mees samuti sosistades. „Ja-ah! Need soolaukad!“ ohkas naine ning pühkis põlleotsaga härduspisara silmast. „Isa tal ju ennegi surnud, nüüd päris orb vaeneke.“ Vaikivalt eemalduvate kogude piirjooned hajusid pimedes.

Poisike tares aga ootas ja ootas, ning südamesse asus näriv rahutus. Koplilase haraline vari täitis pea kogu õue. Teiselpool raba haugahtas koer. Haavalehtede sahisemisest oleks nagu kostunud marduse halamist.

Miks ema ei tulnud? Ärevalt juurdles 5-aastane peake selle küsimuse kallal. Oli talle ehk midagi juhtunud? „Hundid!“ turgatas mõte unises pääkeses — kuid hunte polnud ju enam. Oli ehk sootuluke eksitanud ema teelt? Sootuluke... Aga

ei! Ema ju tundis sootulukese petlikku vilkumist. Oli veel tedagi hoiatanud. Kuid kuhu siis jääb ema?

„Ema! Ema, tule koju!“ Poisu jooksis õuele, palja jalu, tundmata kastemärja rohu niiskust. Vaatas poisike üles kuu poole — selle vana hää sõbra poole — ja hüüdis: „Kuu, Kuuonu, ütle mulle, kus on ema?“ Ja vaata, kuu mõnus nägu muutus üha tuttavamaks, kuni omandas merelaintes puhkava isa näojooned; naeratas nii poolmuigamisi ja osutas nagu Peedu vankrile. Poisu jälgis ta pilku ja ennäe! taevateljele asetatud taluvanker oli muutunud kuldtõllaks, karust ja hundi olid saanud toredaimad täkud ja Peedu ise istus pukis, aina hõbeda ja kar-

raga ehitult. — Tõlla sees aga istus ema. Ei olnud ta näol enam väsimust ega muret märgata, õnnelik naeratus mängles ta lokkides. Ema võttis peast oma valgekirju räti ja laotas ta laiali. See muutis imeliseks kangaks, valmistatud kuu hõbedast ja päikesekiirte kullast. Kangas hakkas pikinema, pikenes ja pikenes, kuni ulatus poisi jalgade ette, moodustades järsu taevatee. Ema naeratus näis ütlevat: „Tule, tule!“ Ning kõhklemata asus poiss kullasele hõbeteele — teele ema juurde. Ta tundis end nagu kantuna kõrguste poole ning peagi nägi ta ema naeratavat nägu enda ees. Sirutas välja poisu väikesed käekesed ning kogu ta hing avaldus ainsas õnehüüdes: „Ema!“

Muusika.

Evi Sooman.

Inimkonna kultuuri neljaks võimsaks põhitallaks on puhas teadus, praktiline oskus, usk ja kunst. Need tegurid ja kultuur on lahutamatult seotud: iga üksiku arenemisega käib kaasas üldine kultuuriline tõus, teiselt poolt jälle annab kultuurilise taseme tõus tõuke iga oma üksiku teguri arenemiseks. Samuti on need tegurid üksikultki omavahel ühenduses; teame ju küllalt näiteid ajaloost, kuidas edu teaduses ja tehnikas on mõjutanud kunsti kaasa sammuma arenguteed. Ma jandusliikkude õitseagadega on pea alati ühte langenud õitseajad ka kunsti.

Vanade kultuurrahvaste juures on nüüsguseid hiilgeperioode mitu, igal sellisel ajajärgul on oma esindajad, kes teiste, ka küllaltki suuteliste hulgast on esile kerkinud. Teisiti on aga lugu noore rahvaga, kes alles püüab saavutada midagi

kindlat, jõuda paremate üldoludeni, et ka kunstilisel loomingul oleks kindel põhi. Sest nagu igal töötaval inimesel, peab ka kunstnikul olema enam-vähem kindlustatud seisukord — ta peab teadma, millest ja milleks ta loob. Ainult hüüdsõnaga „Kunst kunsti pärast!“ ei jõua tänapäeval kuigi kaugele. Muidugi ei tule sellega mõista kunsti kui nüüsguse eitamist — „kunst kunsti pärast“ jääb alati püsima, peab ainult ka puhas kunsti nüüdisajal kuidagi rakendada suutma. Kunstnik, näiteks helilooja, loob ikkagi seesmise tunde mõjustusel ja enamjaolt just ilma kindla otstarbeta või põhjuseta, — ta lihtsalt „peab“. Kuid kui palju suudab ta nii omist tõist kirjastada, avalikuse ette saata, kui neid ei osteta? — Siis heidetakse ette oma muusikaliteratuuri puudumist, helitööde vähesust jne.,

kuigi heliloojail kindlasti leidub rohkem niisuguseid seesmise tarviduse tõttu loodud teoseid. Kindlasti lisandub helilooja tööle palju loomistahet ja -rõõmu, kui tal on lootusi oma helilöö esitamiseks, kas ooperis, kontserdil, ringhäälingus jne.

Teiselt poolt on aga väljakuulutatud võistlused vastandnähteks eelmisele. Sellisel korral on heliloojale kindlustatud oma teose ettekande võimalus ja ka ra-

haline tasu (muidugi, kui töö on selle vääriline), järelikult peaks eeldama eriti õnnestunud teoseid võistluste korral. Kuid sageli loeme lehest, et sel või teisel võistlusel on esimene auhind jäänud välja andmata. Siin tuleb aga paratamatult tuua jälle välja lause „kunst kunsti pärast“; loomisvaim on kapriisne, ta ei lasse end igakord niisuguse „tellimistö“ korral tegevusse rakendada. Helilooja ka-

sutab küll mitmesuguseid võtteid, võib anda teosele isegi täiusliku vormi, kuid puudub see „miski“, mis mõjuks ja haarak. Kunst ei saa olla kunst ilma kunstita; sisuta kunstiteosesse ei suudeta sisse elada. (Sisu all tuleb mõista just seda „midagi“, ja mitte „sisu“ tavalises mõttes, nagu ta esineb programm-muusikas.)

Kolmas küsimus on rahvuslikkuse, rahvuspärasuse küsimus. Heliloojail nõutakse rahvuslikku omapära, aga peale selle ka veel isiklikku, individuaalset joont. See soov peaks olema põhjendatud, kuigi öeldakse, et kunst peab olema rahvusvaheline. Rahvusvaheliseks jääb aga kunst ikka, seni kui temas ei esine mingit tendentsi, ka siis, kui teda mõeldakse rahvuslikkuse mõõtudega. Tendentsi ei tohi teoses leiduda, idee aga peab seal olema, ja see idee võib olla (ja peakski olema) rahvuslik. Muusikas kui puhtaimas kunstis ei esine niisugust ideed, kuid ideeks — rahvuslikuks ideeks — on jälle see „miski“, mida võib saavutada mitmel viisil. See viimane aga annabki teosele nõutud isikupärase ilme.

Meie noores riigis, noore rahva juures ei võigi veel olla kindlaid väljakujunenud teid ja sihte rahvusliku muusika arendamiseks, kuid selleks on juba tehtud palju, väga palju.

Mitmesugused organisatsioonid ja sellid, kuhu on koondunud meie helikunstnikud ja heliloojad, viivad eesti oma töid rahvale ikka enam ja enam lähemale.

Ja meil on, mida pakkuda, sest sellegi lühikese iseseisvuse jooksul on tekkinud eesti muusikakirjandus, mis omale nime on teinud ka väljaspool kodumaa piire.

Minu vanaema.

Astrid Uferbach, II-b kk. kl.

Minu vanaema elas Vasalemmas Kloostri mõisas. Kui mu vanaema ära suri, olin ma umbes kaheksa-aastane. Kui tulid pühad, siis sõitsime ikka maale vanaema juurde ja suvel olin ikka seal. Mulle meeldis vanaema juures väga, ma ei tahtnud iialgi ära tulla, sest vanaema rääkis mulle alati toremaid muinasjutte.

Agaga kõige rohkem armastasin kuulata, kui vanaema rääkis mõisnikkudest. Ta rääkis, kuidas mõisa tallis inimesi peksti ja piinati. Tihti käisin ma vanaemaga mõisa kloostris, vanaema näitas mulle piinamispaiku — õudsed ja pimedad keldrid — ja palju maa-aluseid käike, samuti kottpimedad ja õudsed.

Mina tahtsin ronida üles lossi torni, aga vanaema seda ei lubanud, sest ükski ma oleksin võinud alla kukkuda ja vanaema kaasa ei roninud, sest ta vanad ja lad olid haiged.

Suvel olin ma ka ikka vanaemaga ühes, käisin temaga marjul ja seenel, lehma ajamas ja kanu söötmas, ühe sõnaga, kus oli vanaema, seal olin ka mina.

Ükskord jäin ma maal haigeks ja õige raskesti. Vanaema oli väga mures, ja

alati, kui tal vaba aega oli, istus ta mu voodi ees ja rääkis muinasjutte. Vanaema tõi mulle kõiksugu tervendavaid jooke ja pani ühtelugu külmi lappe mu kuumale laubale. Ma olin haige kaua aega ja sonisin palavikus, kuid vanaema hea hoolitsuse läbi sain ma pea terveks.

Ühel talvel, kui ma olin linnas, tuli äkki teade, et vanaema on raskesti haige. Me kõik sõitsime teda vaatama. Kui ma vanaema nägin, siis ei tundnud ma teda hästi äragi, ta nägu oli kahvatu, silmad aukuvajunud ja huuled peaaegu valged. Kui ta mind nägi, hüüdis ta väsinud ja koriseva häälega: „Astrid!“ ja kaks suurt pisarat langes üle ta kahvatute põskede. Meie sõitsime nädala pärast linna. Kevadeni põdes vanaema seda rasket haigust. Kuid kui kevadpäike oma esimesed soojad kiired tuppa saatis, heitis vanaema hinge. Ma nutsin kogu aeg vanaema külma surnukeha juures ja ei osanud ette kujutada, et mul enam vanaema ei ole. Nädala pärast maeti ta.

Nüüd puhkab vanaema Madise surnuaial kõrgel mäekünkal ja igal aastal käin ma ta armsal haul.

Millega tegeleb eelmine lend.

*Tere kooliõest ja tudengist sõbratar
Tartus!*

Tervist, jõudu ja edu soovin Sulle teaduseteedel sammumiseks!

Sina ja teised kooliõed, kes teie Tartut Tallinnale eelistasite, seadsite oma õilsaks sihiks õppimise. Teie tahe on liisada tarkuseteri koolist kogutud teadmiste salve. Meie, kes me siia maha jäime,

rakendame oma ammutatud teadmisi juba „ühiskonna teenistusse,“ või lihtsalt puhkame õppimise vaevast. Teie olete toored, valmivad marjad tarkusepuu küljes, meie aga oleme valminud viili.

Eks ole kurb mõelda, et meie väikene pere on lagunenu? Igaüks hakkab otsima oma rada. Küll oli alguses sagimist ja peata olekut. Mul kipub vägisi üks

võrdlus pähe, mida heameelega ei tahaks tunnustada. Meie olime nagu lambakari, kes kevadel esimest korda välja karjamaale lastakse. Nii nagu lambad ei tea, kuhu kõigepealt minna, vaid tormavad karjas kord siia, kord jälle sinna. — nii olime ka meie. Oli ju meilgi järsku suur karjamaa avatud. Teil, tartlastel, on vähem sellist karja maiku juures. Teie sammusite kindla huljana püstipäi läbi meie teadmatuses ekslevate ridade avarasse teadusetemplitse.

Meie, kes me teist maha jäime, moodustasime väga segase ja rahutu kogu, ühise pulbitseva halli massi. Kuhu üks juhtumisi ees läks, sinna teised huljana järele. Nagu oli näiteks masinakirja õppimisega. Ühel tekkis idee masinakirja tarkust tundma õppida. Varsti olid aga kõik huvitatud selle oskuse omandamisest. Nii õppisid masinakirja ühekorraga ja samas kohas (välja arvatud Tõnsman) Leisberg, Sarand, Bäärt ja mina. See õhin kestis paar kuud, siis hakkasid üksikud masinakäsitamisest tüdinema.

Esimesena pani Bäärt „tippmampsli“ tiitli maha. Tema pühendas end nüüd täiesti oma teenistuskohuste täitmisele. Bäärt oli meist esimene, kes teenistuskoha leidis. Ühel heal päeval ei ilmunud Endla Leisberg tundi. Ei ilmunud ka teisel ja kolmandal päeval, ei tulnud enam üldse. Tema loobus tasa ja targu, ilma et oleks oma loobumismõtteid ennem kellelegi avaldanud. Järgmisena oli kord minu käes. Kuna ma kavatsesin kogu oma intelligentsi ja tähelepanu koondada ja rakendada riigi teenimisse, siis muidugi pidi masinakiri oma häält positsioonilt taanduma. Evi Sarand, truu hing, õppis üksi seni kaua, kuni sooritas eksami tulemusega 200 lööki. Tõnsmanist ei tea midagi kindlat, mis ta teeb ja kus ta käib, kas ka rõõmu tunneb. Nii-

viisi algas meie aeglane erinemine, kuna hakkasime nüüd juba üksikult oma radu rajama.

Kooliõdedest on siia jäänud veel: Ahven, Gerstok, Jaakson, Kirk, Linge, Sauks, Helberg, Baumann, Jasson ja Steinberg.

Tahaksin nendest Sulle mõne sõna kirjutada, kuigi mu teadmised üksikute suhtes on väga piiratud.

Ahvenat jätkub küll siia ja sinna, ta on konservatooriumi Naismuusikute Seltsi rebane, kooli klaverdaja ja klaveriõpetajanna. Gerstok elab lõbusat elu. Tema on vaga vett ja sügavat põhja. Väliste vaikse koore all mässab elurõõm ise. Käib pulmades ja ballidel. Ajast tuleb vaid puudus kätte. Jaakson on palgata pangaametnik. Ta liigub seltskonnas ja käib Soomes. Teiste kooliõdede teadmata on ka tema masinakirja õppinud.

Kirk ja Sauks, paar tulevase eeskujulikke perenaisi, käivad supikoolis ja on endaga üpris rahul.

Helberg on silmapiirilt kadunud. Ei tea temast õieti midagi. Oletatavasti rühib ta üksinda oma teed.

Bauman ilmub ka vahete-vahel nähtavale. Elab niisamuti päevast-päeva. Sügisel ta ei unustanud tantsutunde võtmast.

Jasson käib pedagoogiumis. Vaestel tulevastel kooliõpetajatel olevat palju õpida. Nüüd ägavad ise töökoorma all, tulevikus koormavad aga kättemaksuhimuliselt süütuid lapsi.

Nagu Sa ise tead, ei tunne Steinbergi fantaasia tõkestavaid piire. Koolis tõusis ta erilise eksemplarina esirinda, kuna kavatses pastori ametit õppima minna. Raabeles ju sellepärast ka usuteaduse tunnis, kirjutas, vastas — oli parim ja targim. Nüüd aga uus üllatus: Steinberg ei läinud ülikooli. Eelistas lauluõppimist usuteaduse sügavatele probleemidele. Pääle selle õppivat ta iseseisvalt rootsi keelt.

Linge lendab hoopis isesuguseil teil. Ei tea vist vägev saatus isegi, mis ta teemast teeb, kas rohuteadlase, emakeeleõpetaja või koguni õmblejana. Praegu ta õpib usinasti õmbluskunsti kusagil moeateljees. Käib kinodes, kus näeb vaevalt muud kui „tähtede“ kleitide tegumoodi. Omab juba kogenud silma õmbeluse- ja moevigade leidmises. Eneseharimistööst tema juures on nimetamisväärt vene keele õppimine.

Sa ehk oled huvitatud ka meie ühistest üritustest, milliseid alguses ohtrasti korraldasime. Asutasime n. n. „kränzcheni“. Kavatsesime igal neljapäeval kel-

legi poole tassi tee juurde kokku tulla. Teostasime selle kavatsuse ka mõnel korral. Nüüd on aga asi vist juba unustushõlma vajumas, igatahes ei astu keegi samme „kränzcheni“ reorganiseerimiseks.

Ma püüdsin Sulle linnulennulist pilti pakkuda meie siinsest elamisest ja olemisest. Kui Sa aga siia sõidad, siis näed isegi kõike ja kuuled uemaid uudiseid värskes väljaandes.

Tervitades Sinu

Juta Prodel.

P. s. Tervita teisi akadeemilisi kooliõdesid!

Koolilapse muresid.

Agnes Jaakson.

Mured? No mis mured koolilapsel ka on! Õppigu igal päeval korralikult oma ülesanded, olgu viisakas ja ärgu rikkugu koolikorda, siis kaovad mured iseenesest. Saagu enim täiskasvanud inimeseks, siis on aega küllalt muretsemiseks. Umbes nii võiks mõelda mõni täiskasvanu, kui kuuleb, et õpilasel on mure.

Tal on ehk õiguski, võibolla ütleme meiega kord tulevikus sedasama, kord, kui kool juba ammugi seljataga ja unustusrüppe on vajunud need mured ja murekesed, mis õpilasena paistavad tohutusuurtena.

Aga ometi, vist keegi meist, õpilasist, ei saa salata, et tal on muresid. Vaatad vahest, kooliõde seisab, ilme kurbtõsine, otsmik pilves. Mis tal nüüd ometi viga on? Kindlasti mõni õpilasmure. Lähed küsid — ja ega ta püüagi salata, pajatab kohe pikalt-laialt ja võimalikult tumeda is värves sellest, mis südamekest vaevab. On see siis mõni raskemat liiki kirjalik töö, mis iga päevaga ligineb, või on tal „kindel tunne“, et just täna, mil tal tunnid on puudulikult ette valmistatud, teda küsitakse, või on see juba ko-

guni mõni halb hinnang, mõni sale, kurikaval „üks“, mis sääil südamesopis nii imelikult näpistab. Ütled talle paar lohutusaluset, või jutustad mõne lõbusa lookese ja juba ta naeratab jälle. Mis sääil siis muretseda ongi: mis on olnud või tulnud, seda ei saa enam olematuks teha ja mis on alles tulemas, see tuleb niikuinii, kas muretsed või mitte.

Need väikesed isiklikud mured langevad tagaplaanile, kui esile kerkivad suuremad, ühised tervele klassile. Kas mõni poolkogemata tehtud eksimus, mille eest veel karistus saamata, või midagi muud taolist. Siis koonduvad õpilased sagaraisse ja arutavad ja seletavad. Juba hommikul riiteruumis pannakse käsi südamele ja lausutakse kolm õpilasperes rohket kasutamist leidvat sõna „mul on mure“.

Praegu on niisuguseks ühiseks mureks ballimure. Õieti on ball ju rõõmus sündmus õpilaselus, juba aastaid oodatud sündmus. Nüüd on ta käes. Kutsedki juba ammu kätte saadetud. Jah, need kutsed, ka need on muretoojad. Ühes kutsesega ilmub ka küsimus — keda kutsuda?

Ühel on suur tutvusringkond, teisel väike. Paistab, et neil, kel vähem valikut, on kergem seda küsimust lahendada, kuna teistel tuleb kauem kaaluda, keda just kutsuda. Ühes selle esimese ballimurega kerkib esile veel teisigi, kas on kleit juba kulunud, või tuleb krae puhastada jne.

Aga need mured on, võiks üelda, meeldivad, neile järgneb rikkalik tasu tantsu ja muude lõbustuste näol. Ja kui igaüks järele mõtleb, siis ei oskakski ta kooliaega kujutleda hoopis ilma muredeta. Kõik need mured ja murekesed teevad koolielu palju huvitavamaks ja mitmekesisemaks.

Päikeselaps.

Heldi Käär. I-b algk. kl.

Elas väike Liisi, kelle armsamaks unistuseks oli päike. Päikesepaistelisel ilusatel ilmadel armastas ta mängida päikesekuningat. Selleks ehitas ta liivast ja savist ilusa lossi. Lossi ümber tegi ilusa aia ja pargi. Pargi istutas ta puuoksadest. Aeda kaunistas ta lillepeenardega, peenardele istutas Liisi maasikaõied roosideks. Parki kaevatas suure augu, siis tassis vett ja tegi tiigi. Pärast seda läks ja püüdis karjamaa kraavist konnapoegi ja viis tiiki kaladeks. Tikutoosidelt tegi ta paadi, siis tõi loast oma tola ja pani selle paati kalu püüdma. Siis läks ta ja vaatas, mida teha teiselepoole pargi serva. Vähese mõtlemise järele tuli talle hea otsus teha tenniseplats. Selleks tõi Liisi peeneid pajuviitsu, põimis viitsad ristamisi, tõmbas peenikese nõõri äärest läbi, et tugevam

oleks ja nii tegi ta aia. Platsile tõi ta ka liiva ja oligi korras. Pallideks otsis Liisi maanteelt ilusaid ümmargusi valgeid kive. Siis tõi oma nukud mängima. Nii mängis Liisi ilusatel ilmadel.

„Kuningal on külm.“

Silva Johani.

„Inimene on umbrohi, mida ei suuda ta hävitada isegi.“ — „Elame mitte imede maal, vaid imede ajastul; kõigil on nii palju soove, et ainult imed võivad neid rahuldada.“ — „Isegi kuningas tahaks narriks saada, aga kust võtta igale inimesele aru, kes tahab narriks saada?“

Niisuguseid ja palju teisi sääraseid aforisme avaldavad A. H. Tammsaare viimase näidendi „Kuningal on külm“ tegelased.

Kummaline on see „olematu maa Eu-

roopa taladel“, mida valitseb lõdisev kuningas „käesoleval ajal“. Juba selle maa rahvas on kummaline, see harimatu rahvas, kelle hariduse tõstmiseks töötab küllaltki kõrgeid ja madalaid koole, aga kes läheb isehakanud „rahvajuhi“ Mathiase õhutusel kahe peaga vasika usku — vasika on sünnitanud mägilase Karlo „päris arukas“ lehm. See imevasikas kuulutab ette, et tulevikus „söüb ja joob igamees, nagu oleks tal kaks suud, ja röögib, nagu oleks tal kaks kõri“. Kui aga valitsus ja

kuningas ei suuda luua riigis vastavat korda, kukutatakse nad ja pannakse asemele rahvakuningas, kes „teab, kust ja kuidas võtta, et rahvale jagada, sest maailmas on kõike küll.“ Kuid see häirib vähe vana heatahtlikku kuningat, kelle külmetamise on peletanud oma juuresolekuga noor süütu tütarlaps mägedelt. Kuningas on koos oma praeguse vanateenerkojanarriga röövel olnud, narri abiga enesele tee troonile valmistanud ja teab, et temagi peab kord trooni oma järglasele vabastama. Ta tunneb oma rahvast, kes „armastab vägivalda, sest arvab, et selles peitub jõud“ ja kes „tahab kuninga sülle istuda, sest mis maksab kuningas, kes rahvast süles ei kanna?“ See veider kuningas on rahuldatud, kui „neitsi“ Angela — tütarlaps mägedelt — tema juures viibib, et teda lõbustada. Ta usaldab veel ainult oma vana narri Joosepit ja Angelat. Nii ütlevad ülemad-ministrid, kes on head diplomaadid, kuid kuningat tema haledas lõdisemises aidata ei osanud: „Meil ajavad riigiasju narr ja naine.“

Viimane on kummalisima hingeeluga naine, looduslapselikult naiivne ja õrn, samas aga taibukas ja terav. Ja niisuguste paradoksaalsete ja arusaamatute tunnete mõjul talitades lahendab see naine pool-kogemata imevasika usu küsimuse: kõik „kojalised“ peale narri, ülemad perekondadega, kuningas — kõik hävitavad teadmatult rahva ainukese ime süldi ja praadide näol. Ja seda Angela korraldusel. Selle teadasaamise tagajärjel tekkinud paanikast kajas leidub aga pääsetee: harimata rahvas ei tea ju, mis ta suurest imest on saanud, las ta usub temasse edasi! Aga et rahva poolehoidu võita, on koyal kerge ja kasulik ka tasapisi rahvausku üle minna.

Sellest kummalise sündmustikuarenguga ja veelgi kummalisemate tegelaste-

ga näidendist on raske, isegi väga raske aru saada, nii lugedes kui ka Draamastudio lavastust jälgides. Laval ta köidab kohe tähelepanu ja huvi ta vastu tõuseb pidevalt, kuid ühtlasi kasvab ka imestustunne — mida siis õieti kujutatakse ses näidendis? Pikapeale aga harjud selle veidra käsitlusviisiga, rohkearvuliste paradokside ja aforismide vürtsiga, tegelaste ebaharilike ja arusaamatute „hingeliigutustega“.

Ja huvitav on ta tõepoolest, see näidend. Kirjaniku labavad ja mahlakad väljendid säravad vaimukusest ja näitlejate loodud täidlased kujud panevad rõõmu tundma hääst kunstist. Kuid see, mis selle ilmeka „läbi lillede rääkimise“ taga seisab, töö kui terviku põhiidee — see jääb segaseks ja selgusetuks. Üksikute stseenide terviklus ja mõtted nagu killustaksid terve komöödia mõtte. Või on poliitika, elumõte, inimeste püüded tõesti nii segased ja sihiteadmatud, nagu näib see olevat selles komöödias kujutatud riigis? „Inimene tuleb putukast, elab putukana ja sureb putukana,“ õpetatakse selle riigi „kõrgeis ja madalais kooles“. Kuid nende koolide „haridusega on lugu nagu pühadusegagi,“ ütleb ülempreester, „— need on üpris muutlikud asjad ja tänini pole ükski elav hing suutnud otsustada, kumb on suurem ebausk,“ s. l. pühadus või haridus.

„Kuningal on ainuõigus harimatuse vilja ja rõõmu maitsmiseks“, ütleb Mathias. Kas vaatab kuningas sellepärast rahulikult ja tasakaalukalt ülemate poleemikat ja politiseerimist päält või — on tal sellepärast külm?

Vaatamata sellele, et komöödia jätab paljudele küsimustele vastused võlgu, on ta huvitav juba nende küsimuste ülestõstmise tõttu ja ikka ja jälle on tahtmist ja huvi seda tööd uuesti lugeda.

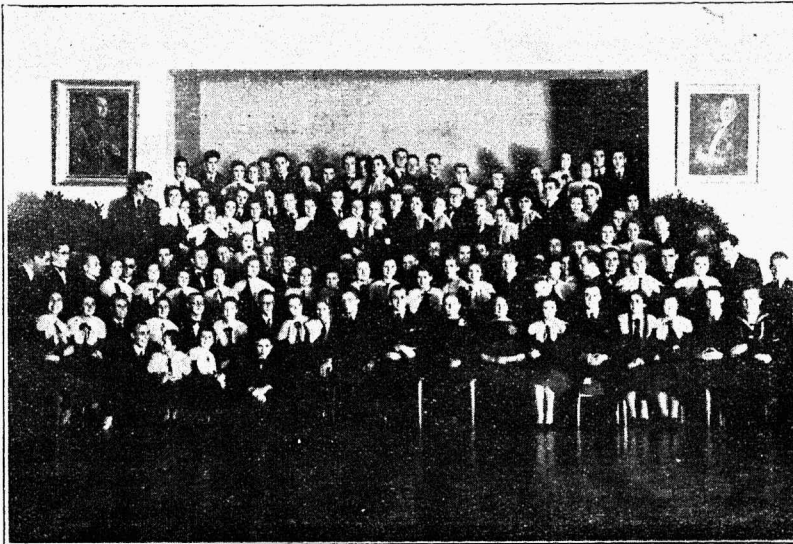
Balliveste.

Heiniette.

Alljärgnevad read tahavad olla mõningad iseloomustavad „kraaspid“ meie balli kohta, mis peeti selsinatsel näärilkuu 9. päeval.

Nojah, üldiselt oli päris tore, vist vähe soliidsem kui läinud aastal. Igauhel oli oma „noorsant“ kaasas, kellega ta

risime all söögitoas niisama laudade küsimust, et kuhu ja mismoodi keegi istuma pidi. X klassi tüdrukud hakkasid võileibadega mässama. Mõned ohvri-meelsed neid meie klassist venitasid aknalaudade ehteks kõik viimased „lillekribulad“ koolimajast kokku, lasteaiast,

Perenaisi ja külalisi.

mööda koolimaja kulges. Rohkem kui ühte kutsuda ei tohtinud.

Reedel peeti meil traditsiooniline kõne, kuidas ühel offziellil ballil offzielselt käituda. Kõige enam aga rõhutati, et keegi kella tagasi ei keeraks.

Laupäev oli niisama „udupäev“. Jäälise tegi meile (s. o. viimasele klassile) Stude kalli raha eest valmis, ja meie klaa-

klassidest ja õpetajatetubadest. Liine suureks rõõmuks olid „kalidorid“ ja trepid kaetud kuivanud lillelehtedega. All söögitoas avaldasid nad — lilled muidugi — igatahes dekoratiivset mõju. Võibolla on nii mõnigi aloe väljaminemise hädaohus, õhtu läbi „gladiaatori“ kohal seisemisest.

Suure seletamise peale seadsime siis

tüdrukud-poisid ümber laua istuma, nii et keegi ei istuks selle kõrval, kelle ta oli kutsunud. Laudkonna liikmed olid jaotatud „clownideks“ ja „munkadeks“ ja oli suur tege, et „clownid“ ei satuks kõik ühte laua otsa istuma ja „mungad“ teise, vaid tuli proportsionaalselt ära jaotada.

Kella kaheks jäi koolimaja hoopis laagedaks ja daamide salongid täitusid pikameeleliste ja ülrikannatlikkude neidudega, kes ei pidanud paljuku higistada mõningaid tunde vesilainete „kuifatise“ all, et siis õhtul vastavalt suuremat efekti saavutada. Mõnel tegelasel küll süda valutab, sest pidi juba kella poole kuueks „baiserite“ (peen, eks?) koormaga koolis olema ja vahepääl veel Kalamajas käima.

Kella poole seitsme paiku olime enam-vähem kõik koolis, kus klopiti suure innu ja agarusega vahukoort ja tehti veel viimasel minutil korraldusi. Kella seitsmeks läksime kõik saali. Üks poiss oli meelteärevuses juba kell 18.40 kohal, ootas all. Kui meie saali läksime, hõljus don Alfredo lae all (redeli peal) ja seadis Riigivanema pilti seinale. Kuid vastuvõtult puudus veel Koidula, kes kõikseviimasemal hetkel asetati oma kohale.

Seisime siis „pulkurite“ reana seinas ääres, üks armsam kui teine oma lokitud pea ja plisseeritud kraega ja hakkasime poisse ootama. Et mitte kohmakat muljet avaldada gruppeerusime „malerische-desse grupedesse“ ja püüdsime õrnalt vestelda.

Nojah, ja siis hakkas poisse mesilaste parvena sisse vajuma, küll pikki peenikesi „prillmadusid“ ja lühemaid ja kesk-

misi ilma prillideta ja mõned mehed olid mundris ka — mereväelasi, ratsaväelasi jne. Tutvustamine oli veidi kurnav, sest ega pole naljaasi suruda seitsmekümne elujõulise noormehe kätt. Lõpuks suutsime oma nime asemel vaid midagi ebamäärast esile tuua.

Vahepääl oli härra Usai ka saali ilmunud ja kell veerand kaheksa tantsis ta proua Lenderiga ühe ringi valssi „avamise mõttes“ ja siis läksid ka kõik teised tantsima. Tões ja vaimus tegelesime selle kunstliga umbes tund aega, olgugi et poiste mõtted kogu aeg söögi ümber keerlesid ja nad muudkui söögitoa poole piilusid.

Õpetajad sõelusid ka „kantsli“ ja õpetajatetoa vahet, ja sealt eemalt nad silmitsesid meid, saalis polnud aga ühtegi pealt vaatamas.

Kell kaheksa läksime kõik „robinal“ „hagijate karjana“ söögituppa. Seal oli nii kohutav seletamine ja lärm, et ainult kõige lähematega võis kuuldavalt rääkida. Läks lahti üks metsik toitude hävitamine, kusjuures vahepääl käidi tantsimas seedimise intensiivsustamiseks.

Mõningad neid pidid loobuma väheks ajaks oma kavaleridest, sest need eelistasid siirduda õpetajate poolele, kus aga neile ohtralt käel korve jagati.

Igatahes tuli lõpp liiga ruttu, sest need neli tundi kadusid robinal. Pärast olime veel söögiloas poole kaheteistkümmeni, kus hävitati viimased toiduraasukesed. Siis käisid viisakamad härrad tänamas huviküllase õhtu eest ja kõikidel tuli võtta jalge alla kodutee, mis kuulub aga juba teise peatükki.

TKSÜ eesmärk ja tegevus.

Virve Eenpalu.

TKSÜ — Tallinna Koolinoorsoo Spordiringide Ühing — on vanemaid õpilasorganisatsioone, ta on teotsenud juba kolmeteistkümmend aastat. Nende aastate jooksul on ta võitnud täielikult õpilaste poolehoidu, mida tõendab iga-aastane Spordiringi liikmete juurdekasv ja aktiivsuse tõus, millega õpilased võtavad osa TKSÜ tegevusest. — TKSÜ loob sõbraliku vahekorda Tallinna koolide vahel ja ühendab õpilasperet ühise eesmärgi saavutamiseks.

Nagu teised sportlikud organisatsioonid, nii on ka TKSÜ püstitanud oma lipukirjaks vana hästituntud hüüdlause:

„Terves kehas terve vaim!“ See lause lipul, sammub sportlik koolinoorus lipu alla koondunult vastu tulevikule ja püüab talitada lipukirja kohaselt.

Vaim ja keha, need on kaks lahutamatu asja, neile peab erilist rõhku panema just kasvav noorsugu, kellest sirgub järeltulev põlv meie rahvale. TKSÜ sportlaspere arendab oma keha sportides. Sportimine võimaldab palju värskes õhus viibimist, mis karastab keha ja on vaim-

seks puhkusemomendiks: vaim puhkab, aga keha kogub jõudu ja tervist.

TKSÜ tegevus on väga laiaulatuslik. Koolinoortele on võimaldatud näidata oma võimeid peaaegu igal spordialal. — Esijoones tuleb mainida käsipalli. Nii korv- kui ka võrkpalli tase ei ole koolinoortel sugugi madal, otse vastupidi: palli käsitus on arenenud. Huvi selle ala vastu on aastate jooksul tõusnud märgatavalt, mis ilmneb eriti võistlejatearvu kasvu ja publiku rohkuse tõttu võistlusil. See ala röövib suurema osa õppuri-sportlase kooliajast. Võistlused käsipallis kestavad peaaegu terve talve, alates karikavõistlustega, millele järgnevad esindusvõistlused, ja lõppedes välkturniiriga. Peale selle proovitakse oma vägevust sellel alal veel teiste linnade (Tartu, Pärnu) parimate koolidega.

Teises järjekorras võiks rääkida kergejõustikuvõistlusist, mis korraldatakse järjekindlalt igal kevadel ja sügisel. Ka siin on nii mõnigi noor sportlane saavutanud mainimisväärseid tagajärgi. — Järgneksid ujumise-, uisutamise-, suusatamise-, tennisevõistlused, millistest osavõtt pole aga kahjuks kuigi elav; eriti vähe on neil aladel naisosavõtjaid. Märkatav võistlejatearvu tõus oli siiski tänavustel ujumisevõistlustel.

Meessportlastele on veel pesapalli-, jalgpalli-, jääpalli-, maadluse-, poksi-, vehklemise- ja riistvõimlemise-võistlused. Peale võistluste korraldab TKSÜ sportlastele kursusi, millistel õpilane saab näpunäiteid sportimiseks.

Igatahes, niipalju kui TKSÜ eesmärk puudutab keha arenemist, on see teostatud peaaegu täiel määral. Ainult mõningad, kes ajavad taga rekorde, teevad en-

dale liia keha ühekülgse arendamisega. Hoopis kurvem lugu on aga vaimuga. Ei ole sugugi armas nimetada, et osa TKSÜ sportlaskonnast kipub unustama lipukirja, kipub unustama, et ka vaim nõuab arendamist. Unustatakse koolitöö ja pühendatakse ennast ainult spordile. Sealjuures ei mõtlegi nad sellele, et niisugune

spordihaigus ei arenda enam keha, vaid võib mõjuda koguni kahjulikult tervisele. Sealt tuleb ka, et nii paljud tõusvast noorpõlvest on nõrgad ja haigete südametega ületreenimisest.

Enamus TKSÜ liikmeist sammub aga õiget teed, kaitsjaks lipp, millele tähistatud eesmärk.

Teateid ja kirjavastuseid.

1. Järjekorraline õpilasõhtu peetakse 16. II 1937 kooli ruumes, Kreutzwaldi 25. Esineb õpilasi, vilistlasi ja lastevanemaid.

2. Kooliraha tasumise tähtpäevaks on 15. II 1937.

V. V. — „Jõulumehe ootel“ hilines jõulunumbrisse. Kaastööd palume edaspidigi.

M. Sch. — „Roosihaldjate laul“ pole küllalt küps avaldamiseks. Edu uuteks katsetusteks!

Kooliõed!

Saatke kaastööd ja
levitage

„Sütikut“

Vastutav toimetaja pr. E. Lukats.

Päätoimetaja Heli Toomara.

Illustraator Maia Sinberg.

Laekur Helga Horm.

Levitaja Vaike Karunga.

Korrektor Silva Johani.

Kirjatoimetaja Asta Liik.

Toimetuse liikmed: Evi Sooman, Elna Tiideman, Maret Kapp, Elvi Paju ja Virve Eenpalu.

Väljaandjad Lenderi gümnaasiumi õpilased.

A/S. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas. 1937.

